

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцентки

Петренко Вікторії Олександрівни

на дисертацію Лю Яньши на тему «Розвиток міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів (на прикладі університетів Китайської Народної Республіки)», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки

У сфері навчання іноземних мов у закладах вищої освіти значна увага приділяється формуванню іншомовної комунікативної компетентності. Набуття міжкультурної комунікативної компетентності студентами можливе за умови професійного оволодіння мовою та вдосконалення її завдяки практиці спілкування або міжкомунікативного навчання.

Аналіз актуальності й ступеня розробленості автором проблеми дозволяє зробити висновок, що в педагогічній науці та освітній практиці існує суперечність між вимогами освітніх стандартів, кваліфікаційних характеристик до професійної перекладацької компетентності в галузі іншомовної освіти й відсутністю безперервності у підготовці студентів-бакалаврів на різних рівнях отримання освіти, що сприяло б розвитку міжкультурної компетентності.

Дисертація Лю Яньши «Розвиток міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів (на прикладі університетів Китайської Народної Республіки)» є теоретико-експериментальним дослідженням проблеми розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів у галузі іншомовної освіти в університетах Китайської Народної Республіки.

До значущих наукових результатів представленої дисертаційної роботи можна віднести модель розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів, яка враховує структуру, чинники, організаційно-педагогічні умови та потреби у підготовці студентів до міжкультурної комунікації; технології розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів; інструментарій визначення ефективності розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів.

Серед практичних напрацювань необхідно зазначити методичні рекомендації щодо розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів в умовах закладу вищої освіти КНР; спецкурс «Розвиток професійної та міжкультурної компетентності бакалавра-перекладача».

Підкреслимо як позитивне, зроблений в дисертації Лю Яньши ретельний реферативний огляд наукових джерел (автором проаналізовано 347 джерел із них 184 іноземними мовами).

Зазначимо, що актуальність роботи підсилюється й низкою виділених суперечностей, які зазначені у роботі: соціально-обумовленою потребою у висококваліфікованих перекладацьких кадрах, які забезпечують якісний переклад в умовах усної міжкультурної та писемної комунікації, і недостатньою розробленістю теоретико-методичних основ, необхідних для успішної підготовки бакалаврів-перекладачів в системі іншомовної освіти КНР; вимогами освітніх стандартів, кваліфікаційних характеристик до професійної перекладацької компетентності в галузі усної перекладацької діяльності й відсутністю навчально-методичного забезпечення, яке впливає на ефективність створення умов для безперервності навчання студентів-бакалаврів усної перекладацької діяльності на різних рівнях іншомовної освіти КНР та сприяє розвитку міжкультурної компетентності.

Дисертаційне дослідження має зв'язок із науковими програмами, планами, темами кафедри педагогіки. Окремі результати дисертаційної роботи Лю Яньши «Розвиток міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів (на прикладі університетів Китайської Народної Республіки)» є частинами наукового дослідження Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за темою «Управління формуванням професійної компетентності майбутніх фахівців в умовах інформаційного полікультурного освітнього середовища» (номер державної реєстрації 0120U104231), що підтверджує актуальність та цінність його напрацювань здобувача ступеня доктора філософії.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. У дисертаційному дослідженні Лю Яньши визначено науковий апарат: сформульовано мету, яка знайшла декомпозицію у чотирьох завданнях, виділено об'єкт, предмет дослідження. На наш погляд, автором здійснено коректний підбір загальнонаукових методів дослідження, що сприяли досягненню мети та вирішенню завдань дослідження.

Аналізуючи зміст дисертаційного дослідження, можна дістатися висновку, що отримані результати та висновки, які сформульовані у дисертації й положення, що виносяться на захист, є достатньо обґрунтованими, мають логіку формулювання. Основні положення, висновки й результати дослідження обговорено на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і семінарах. Матеріали дисертаційного дослідження обговорювалися й одержали позитивну оцінку на засіданнях кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Основні результати дослідження опубліковано в 18 публікаціях (з них 13 – одноосібні), із яких: 4 – статті у вітчизняних фахових наукових виданнях, 4 – статті

в періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку і Європейського Союзу (Республіка Польща, Словацька Республіка), 10 – тези доповідей та матеріали наукових конференцій.

Рецензоване дисертаційне дослідження Лю Яньши відрізняється змістовністю та логікою викладення матеріалу. Так, робота складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел. Дослідження містить таблиці та додатки.

Зазначимо, що розділи рецензованої дисертації у повній мірі описують результати наукових пошуків автора й розкривають зміст розв'язання виділених на початку дослідження завдань.

Наукова новизна та достовірність одержаних результатів дисертаційного дослідження. До найголовніших наукових результатів, що отримано дисертантом особисто, можна віднести те, що уперше зміст поняття «розвиток міжкультурної компетентності бакалавра-перекладача» – це процес підготовки бакалаврів-перекладачів в умовах міжкультурного середовища закладу вищої освіти, усвідомлення студентами особливостей найкращих міжкультурних традицій міжкультурного життя, вміння здійснювати міжкультурну комунікацію на діалогічній взаємодії, для розв'язання проблемних завдань, що виникають під час вивчення мовознавчих дисциплін на міжкультурній основі та наповнення змісту навчально-методичних комплексів (з вивчення іноземних мов) культурознавчими матеріалами»; організаційно-педагогічні умови розвитку міжкультурної компетентності, що регламентують процес організації освітнього процесу в закладі вищої освіти Китайської Народної Республіки, який враховує напрям розвитку міжкультурної компетентності студентів; модель розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів на прикладі університетів Китайської Народної Республіки; інструментарій вимірювання стану об'єкта управління (розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів), а саме: факторно критеріальну (кваліметричну) субмодель визначення рівня розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів.

Значення отриманих результатів для науки і практичного їх використання. Матеріали та результати дисертаційного дослідження мають певну наукову і практичну цінність.

На наш погляд, заслуговує на схвалення поданий у Розділі 1., п.1.1 Порівняльний аналіз програм підготовки бакалаврів-перекладачів у закладах вищої освіти України та Китаю (табл. 1.1, с. 32-35).

Нам подобається поданий Лю Яньши у розділі 1, п.1.3. аналіз стану-

сформованості міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів, що допомогло визначити існуючі проблеми, на які слід звернути увагу при вдосконаленні міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів (с.57-58).

Як одне з надбань автора, необхідно відмітити виокремлення сукупності нормативно-правової, адаптивно-навчальної, науково-методичної, психолого-педагогічної, матеріально-технічної умов, які представляють собою організаційно-педагогічні умови. Це регламентує процес організації освітнього процесу, який враховує напрям розвитку міжкультурної компетентності студентів в університетах КНР.

Дисертант Лю Яньши проаналізував основні теорії і моделі міжкультурної взаємодії і міжкультурної компетентності через призму аналізу особливостей професійної діяльності і професійної підготовки фахівців перекладу різного спрямування і спеціальностей КНР. Унаслідок чого було розроблено модель розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів (рис.2.1., с.95). В основу моделі покладено складові: цільовий модуль, міжкультурне освітнє середовище; змістовий, методичний та результативний модулі. Модель характеризується сукупністю взаємозалежних та взаємозумовлених організаційних, наукових, науково-методичних підходів та процедур.

Необхідно підкреслити, що Лю Яньши розроблено та теоретично обґрунтовано важливість використання інструментарію визначення ефективності розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів закладів вищої освіти КНР (провінція Сичуань) (с. 230-133; с.144-145, додатки К, с.257-263).

Окремого розгляду заслуговує організація й методика проведення експериментального щодо перевірки ефективності організаційно-педагогічних умов і моделі розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів. Автором здійснено грамотне розроблення програми дослідження, виділення мети та завдання, вибрано необхідний методичний інструментарій.

Аналізуючи дисертацію з теоретичних позицій, зазначимо, що структура викладення матеріалу є послідовною і системною, що свідчить про ґрунтовну обізнаність дисертанта з сутністю означеної проблеми.

Також, зазначимо, що робота перевірена за допомогою автоматизованої системи «Unichesk», що не виявила порушень академічної доброчесності та підтвердила відсутність академічного плагіату. Відтак, відповідність дисертаційного дослідження чинним вимогам не викликає сумнівів.

Дискусійні положення та певні зауваження щодо дисертаційної роботи. Даючи в цілому позитивну оцінку роботи, вважаємо за потрібне звернути увагу на окремі аспекти, зокрема:

1. У підрозділі 1.2. «Сутність базових понять «комунікація», «міжкультурна

комунікація»» бажано було б приділити більше уваги розкриттю сутності поняття «міжкультурний потенціал», акцентуючи при цьому зв'язок між згаданим поняттям та процесом розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів КНР.

2. Уважаємо некоректним вживання автором поняття «компетенція» (с. 41, с. 96), оскільки кваліфікації випускників вищих навчальних закладів базуються на їх описі в термінах компетентностей.

3. У підрозділі 2.1. – «Організаційно-педагогічні умови розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів в контексті вищої освіти КНР» дисертант розлого проінтерпретував компетентнісний підхід, що «...передбачає створення сприятливих умов для набуття ключових компетентностей...» (с. 100). Компетентнісний підхід є за своєю сутністю студентоцентрованим, тому було б доцільно виокремити складові міжкультурного освітнього середовища, що надають можливості для формування індивідуальної освітньої траєкторії та саморозвитку бакалаврів-перекладачів.

4. Переконані, що потребує більшої аргументації розроблена факторно-критеріальна субмодель визначення рівнів розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів (табл. 3.3, с. 129-133), що «передбачає використання методів теоретичного аналізу та синтезу структури міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів у поєднанні з інтуїтивним визначенням її складових».

5. Мають місце деякі вади перекладу дисертації українською мовою, хоча в цілому робота написана прозорим академічним стилем із дотриманням всіх вимог щодо оформлення тексту кваліфікаційних робіт такого рівня, проте іноді зустрічаються технічні помилки, неточності стилістичного характеру.

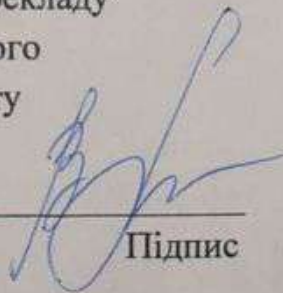
Висловлені зауваження носять рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного Лю Яньши дисертаційного дослідження.

Загальна оцінка дисертації, висновок про відповідність дисертації, встановленим вимогам та можливість присудження наукового ступеня.

З урахуванням усього зазначеного вище вважаю, що дисертація «Розвиток міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів (наприкладі університетів Китайської Народної Республіки)», виконана Лю Яньши для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, відповідає всім вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора

філософії», затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44, а її автор – Лю Яньши заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки.

Рецензент – доцент
кафедри педагогіки,
іноземної філології та перекладу
Харківського національного
економічного університету
імені Семена Кузнеця
к.п.н., доцент

Підпис

Вікторія ПЕТРЕНКО

ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар
Харківського національного
економічного університету
імені Семена Кузнеця

Підпис

Оксана ПИСАРЧУК